

KIRJALLINEN KYSYMYS 905/2008 vp

Kulujen korvaaminen ylimääräisissä kuntavaaleissa

Eduskunnan puhemiehelle

Kunnallisvaaleissa 2008 kokeiltiin ensimmäistä kertaa sähköistä äänestystä kolmella paikkakunnalla. Äänestyksessä esiintyneiden ongelmien vuoksi äänestyksestä on valitettu ja Helsingin hallinto-oikeus on ottanut asian käsiteltäväkseen.

Oikeuskäsittelyn tuloksena saattaa olla edessä vaalien uusiminen kokeilukunnissa. Tämä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia äänestykset organisoiville kunnille, puolueille ja varsinkin ehdokkaille.

Koska kyseessä on ministeriön kokeilu eikä siihen ollut kytketty varmistusjärjestelmää esimerkiksi paperivarmennuksen muodossa, vastuu kokeilun epäonnistumisesta ja sen aiheuttamista

lisäkustannuksista tuntuisi epäoikeudenmukaiselta sysätä ehdokkaiden kontolle.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus varautunut osaltaan vaalien uusimiseen ja

aikooko hallitus osaltaan kantaa vastuun kokeilun epäonnistumisesta ja mahdollisista uusista vaaleista aiheutuvista ylimääräisistä kuluista?

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2008

Outi Mäkelä /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Outi Mäkelän /kok näin kuuluvan
kirjallisen kysymyksen KK 905/2008 vp:

*Onko hallitus varautunut osaltaan vaa-
lien uusimiseen ja*

*aikooko hallitus osaltaan kantaa vas-
tuun kokeilun epäonnistumisesta ja
mahdollisista uusista vaaleista aiheutu-
vista ylimääräisistä kuluista?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sekä uusintavaalien järjestäminen että siihen liit-
tyvien kustannusten jakaminen vaaliviranomais-
ten kesken on säännelty laissa. Vaalilain
(714/1998) 103 §:ssä säädetään, että jos vaalivi-
ranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lain-
vastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saatta-
nut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrät-
tävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä tai
kunnassa taikka europarlamenttivaaleissa koko
maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.
Ratkaisun asiassa tekee 102 §:n mukaan hallinto-
oikeus.

Vaalilain 106 §:n mukaan uusittavien vaalien
vaalipäivä on eduskuntavaaleissa ja europarla-
menttivaaleissa ensimmäisenä sunnuntaina 50
päivän kuluttua siitä, kun valitusviranomaisen
päätös on saanut lainvoiman ja kunnallisvaaleis-
sa kunnan keskusvaalilautakunnan määräämänä
sunnuntaina. Uusittavien vaalien toimittamisesta
huolehtivat samat vaaliviranomaiset kuin kumo-
tuissa vaaleissa. Jos kunnan keskusvaalilauta-
kunnan toimikausi on kuitenkin jo päättynyt,

vaalien toimittamisesta huolehtii sen sijaan tul-
lut keskusvaalilautakunta.

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan samaa ää-
nestysaluejakoa sekä käytetään samaa lainvoi-
maista äänioikeusrekisteriä ja samaa ehdokaslis-
tojen yhdistelmää kuin kumotuissa vaaleissa,
jollei valitusviranomaisen päätöksessään toisin
määrittä. Äänioikeutetuille lähetetään uusi ilmoi-
tuskortti. Ennakoäänestys toimitetaan vain sii-
nä vaalipiirissä tai kunnassa, jota määräys vaali-
en uusimisesta koskee. Uusittavien vaalien toi-
mittamisesta on muutoin soveltuvin osin voimas-
sa, mitä varsinaisista vaaleista säädetään.

Uusittavissa vaaleissa noudatetaan vaalilain
188 §:ää, jossa säädetään kustannusten jaosta
vaaliviranomaisten välillä. Säännöksen 1 mo-
mentin mukaan oikeusministeriö vastaa:

1) äänioikeusrekisterin, valtakunnallisen eh-
dokasrekisterin ja äänestyspaikkarekisterin sekä
muiden vaaleissa käytettävien oikeusministeriön
tietojärjestelmien ja tuloslaskentaohjelmistojen
kustannuksista;

2) ilmoituskorttien laatimisesta ja niiden lä-
hettämisestä äänioikeutetuille aiheutuneista kus-
tannuksista;

3) äänestyslippujen, vaaliluetteloiden ja
muiden vaaliasiakirjojen sekä vaalileimasinten,
sinetöimisvälineiden ja vaaliurnien valmistami-
sesta sekä niiden lähettämisestä kuntien keskus-
vaalilautakunnille aiheutuneista kustannuksista;

4) vaalilain 62 §:ssä tarkoitettujen ennako-
äänestyksen lähete kuorten postittamisesta aiheu-
tuneista kustannuksista;

5) ennakoäänestyksen järjestämisestä ulko-
mailla aiheutuvista kustannuksista; ja

6) vaalipiirilautakuntien kuluista. Momentin
1 kohdan nojalla sähköisen äänestysjärjestelmän
käytöstä pilottikunnille aiheutuneita ylimääräi-

siä kustannuksia voidaan korvata valtion varoista.

Säännöksen 2 momentin mukaan kunta vastaa kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien, yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoiden ja kotiaänestyksen vaalitoimitsijoiden toiminnasta aiheutuneista sekä muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista vaalien toimittamisesta aiheutuneista kustannuksista. Muissa kuin kunnallisvaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Säännöksen 3 momentin mukaan muu vaaliviranomainen vastaa sille kuuluvien tehtävien suorit-

tamisesta aiheutuvista muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista kustannuksista.

Mikäli vaaleissa haluttaisiin käyttää ns. paperivarmennetta, tulisi asiasta olla erillinen kohta vaalilaissa. Näin ei kuitenkaan ollut laissa (880/2006), jonka eduskunta hyväksyi 13.10.2006. Kunnallisvaalien kokeilussa paperivarmennetta ei siten ollut tarkoitus käyttää. Sen sijaan oikeusministeriön selvityksessä on perustuslakivaliokunnalle 30.9.2008 todettu, että paperivarmenneteiden käyttöä tulevaisuudessa tul- laan arvioimaan huolellisesti osana sähköisen äänestyksen kokemusten analyysia.

Uusittavissa vaaleissa oleville ehdokkaille ja heidät asettaneille puolueille ja valitsijayhdistyksille aiheutuneista kustannuksista ei ole olemassa sääntelyä.

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2008

Oikeusministeri Tuija Brax

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 905/2008 rd undertecknat av riksdagsledamot Outi Mäkelä /saml:

Är regeringen för sin del beredd på att förrätta nyval och

tänker regeringen för sin del bära ansvaret för att försöket misslyckades och för de extra kostnader som föranleds av eventuella nyval?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Både förrättning av nyval och fördelning av kostnaderna som hänför sig till detta mellan valmyndigheterna regleras i lag. I 103 § i vallagen (714/1998) föreskrivs att om ett beslut eller en åtgärd av valmyndigheten har varit lagstridigt och om lagstridigheten uppenbart har kunnat inverka på valresultatet, ska nyval utlysas i valkretsen eller kommunen i fråga eller vid Europaparlamentsval i hela landet, om valresultatet inte kan rättas. Beslut om detta fattas enligt 102 § av förvaltningsdomstolen.

Enligt 106 § i vallagen är valdagen för nyvalet vid riksdagsval och Europaparlamentsval den första söndagen sedan 50 dagar har förflutit från det att besvärmyndighetens beslut har vunnit laga kraft och vid kommunalval den söndag som den kommunala centralvalnämnden bestämmer. Förrättandet av nyvalen sköts av samma valmyndigheter som vid de upphävda valen. Har den kommunala centralvalnämndens mandatperiod likväl redan utgått, sköts förrättandet av valen av den centralvalnämnd som kommit i stället.

Vid nyval iakttas samma indelning i röstningsområden samt används samma lagakraftvunna rösträttsregister och samma sammanställning av kandidatlistorna som vid de upphävda valen, om inte något annat bestäms i besvärmyndighetens beslut. Ett nytt meddelandekort sänds till dem som har rätt att rösta. Förhandsröstning förrättas endast i den valkrets eller kommun som de utlysta nyvalen gäller. Angående förrättandet av nyval gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som bestäms om ordinarie val.

Vid nyval tillämpas 188 § i vallagen om kostnadsfördelningen mellan valmyndigheterna. Enligt paragrafens 1 mom. svarar justitieministeriet för

- 1) kostnaderna för rösträttsregistret, det riksomfattande kandidatregistret och registret över röstningsställena samt för justitieministeriets andra datasystem och rösträkningsprogram som används vid val,
- 2) kostnaderna för att tillverka och sända meddelandekort till de röstberättigade,
- 3) kostnaderna för tillverkning av röstsedlar, vallängder och andra valhandlingar samt valstämplar, förseglingshjälpmedel och valurnor samt för att sända dem till de kommunala centralvalnämnderna,
- 4) kostnaderna för postning av de i 62 § nämnda ytterkuvert som används vid förhandsröstning,
- 5) kostnaderna för att ordna förhandsröstning utomlands och
- 6) valkrets-nämndernas utgifter. Med stöd av 1 punkten i detta moment kan extra kostnader som orsakats pilotkommunerna av användningen av det elektroniska röstningssystemet ersättas av statens medel.

Enligt paragrafens 2 mom. svarar kommunen för kostnaderna för den kommunala centralvalnämnden, valnämnderna, valbestyrelserna, valförrättarna på de allmänna förhandsröstningsstäl- lena och vid hemmaröstning samt för andra än i 1 mom. avsedda kostnader som föränleds av att val förrättas. Vid andra val än kommunalval betalar justitieministeriet som engångsersättning till kommunen ett belopp som ministeriet fastställer för varje kommuninvånare som har rösträtt i va- let. Andra myndigheter svarar för andra än i 1 mom. nämnda kostnader som föränleds av att de utför de uppgifter som ankommer på dem.

Om man vid val vill använda en s.k. säkring på papper ska det särskilt stadgas om detta i valla-

gen. Så var det dock inte i lagen (880/2006), som riksdagen godkände den 13 oktober 2006. Där- med var det aldrig meningen att säkring på pap- per skulle användas i försöket som genomfördes i samband med kommunalvalet. Däremot i justitie- ministeriets utredning till grundlagsutskottet av den 30 september 2008 konstateras att använd- ning av en säkring på papper i framtiden kommer att bedömas noggrant som en del av analysen av erfarenheterna av elektronisk röstning.

Om de kostnader som föränleds av nyval för kandidaterna och de partier och valmansfören- ingar uppställt dem finns ingen reglering.

Helsingfors den 17 december 2008

Justitieministeriet Tuija Brax